

УДК 378.070:82.091=811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.18524/2308-3255.2024.30.318424>

«ЛИШ ФАНАТИЧНИЙ ПОШУК ДОРОСТА ДО ПРОСТОТИ МИТЦЯ І ВІРТУОЗА»: ТВОРЧЕ КРЕДО ЖУРНАЛІСТА У ПРИЗМІ ПОЕТИЧНИХ ІНТЕНЦІЙ ЛІНИ КОСТЕНКО

Тетяна Коляда-Березовська,

канд. філол. наук,

доцент кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права

Державного університету інтелектуальних технологій і зв'язку

е-mail: kobertanya@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-8470-7705

У статті, в контексті пріоритетів Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України на період до 2027 року, які *актуалізують* п'ять напрямів трансформації, де осереддям є особистість, висвітлюється *проблема* самовизначення особистості майбутнього журналіста завдяки усвідомленню здобувачами факультетів журналістики системи принципів, цінностей як основи їхньої інтелектуально-творчої реалізації, що уможливило широка гуманітарна освіта, знання художньо-словесної творчості унікальних майстрів. *Мета* статті полягає у представленні результатів компаративного розгляду творчого кредо найавторитетніших поста-тей сучасності, як зразків концептуального творення текстів — публіцистичного і поетичного, — медіальна функція яких однакова: впливати на самоусвідомлення пересічної особи, на її виховання та освіту, на суспільство в усіх його іпостасях. Для реалізації такого завдання запропоновано формат «діалогу настанов і позицій», а саме — висвітлення концептуально-етичних аспектів журналістської діяльності у дзеркалі поетичних інтенцій. Увагу сконцентровано на поетичних текстах Ліни Костенко і щоденникових записах Бориса Дерев'янка, які відкривають систему цінностей, основні принципи їхньої діяльності, що, беззастережно, є важливим для сучасної журналістської освіти. У *результаті* надано авторське бачення перспективних завдань, які необхідно вирішувати при викладанні та вихованні сучасного журналіста, зокрема, необхідність стимулювати бажання здобувачів професійно думати, що зумовлює вироблення власної позиції, кредо, на прикладі творчості найавторитетніших особистостей; наголошується літературний бік журналістської творчості «у просторі інтертекстуальності», що увиразнюватиме і забезпечуватиме мовну майстерність журналіста.

Ключові слова: творче кредо, журналістська освіта, поетичний дискурс, критично-креативне мислення.

Актуальність дослідження. Постановка проблеми та її зв'язок із науковими та практичними завданнями.

Формування інтелектуального потенціалу держави, її еліти, яка творить «гуманітарну ауру нації» (Л. Костенко) [4], — один із дев'яти пріоритетів Стратегічного плану діяльності Міністерства освіти і науки України на середньостроковий період до 2027 року [9], що, беззаперечно, є постановкою проблеми державного рівня. Візія майбутнього освіти і науки України, розуміння українського і глобального контекстів, які покладено в основу Стратегії, *актуалізують* п'ять напрямів трансформації, де осередком є особистість. Звідси — проблема побудови такої системи освіти і науки, яка здатна підсилити потенціал людини на різних етапах життя та надати змогу бути гнучким до змін. В такому сенсі наука і освіта виступають синонімами до інновацій та технологій, останні — соціально-гуманітарним фундаментом для всіх сфер суспільства, «базисом його високотехнологічного розвитку, середовищем для *інтелектуальної творчості*, зорієнтованим на формування суспільних цілей, ціннісних орієнтирів та сталих соціальних конструктів» [9, 29].

Остаточна постановка проблеми потребує певного уточнення: чи є у свідомості сучасного молодого покоління, зокрема, тих його представників, що обрали своїм фахом журналістську діяльність, чітке уявлення про те, яке місце відводиться культурному та екзистенційному самовизначенню *особистості журналіста* та основам її суто *інтелектуально-творчої реалізації*, що зумовлена осмисленням світоглядних зсувів та поточних соціокультурних процесів?

Формуючись за певних, турбулентних обставин — зрушень у духовному просторі суспільства, — національна система вищої освіти вимагає від науковців і практиків певних коректив щодо цілей, завдань та змісту освітянського процесу, переосмислення власної світоглядної позиції у руслі концепції Суспільства 5.0 з його диджитал-компетенціями, що продюзовані Освітою 5.0 [11],[13]. Серед диджитал-компетенцій акцентуації набули вміння працювати з цифровим контентом, цифрова інформаційна грамотність і цифрова безпека задля реалізації якісної підготовки фахівців у контексті змін, які відбуваються впродовж останніх десятиліть, коли, за слухним застереженням Г. С. Лозко, через впровадження американської методології «позначилися деякі дегуманістичні тенденції методології гуманітарного знання: <...> під впливом зразків методології природничих наук склався розрив між сцієнтично-технократичною та гуманітарною спрямованістю науки й освіти, <...>тому національно-екзистенційна методологія має спиратися на такі цінності й пріоритети, які будуть корисними для власної нації, її процвітання, добробуту та репродукції» [5].

Сучасна наука твердить, що не існує чітких кордонів, які розмежовують ментальну та емоційну сфери людської свідомості, і це кардинальне положення новочасної науки відкриває великі можливості для проникнення у природу естетичних явищ, у природу *художньо-словесної творчості*, котра «містить у собі певну домінанту духовного світу — як визначальну його тенденцію, головну якість динамічної екзистенції

багатьох світоглядних, інтелектуальних, культурологічних чинників у складі єдиної національної системи» [14, 175]. Саме такий підхід обрано для даної розвідки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідницький інтерес до питань теорії, методики, ціннісно-етичного регулювання журналістської діяльності, а також до проблем майстерності, толерантності, концептуалізації у журналістській творчості протягом кількох останніх десятиліть не тільки не знижується, але й набуває нового виміру. Зазначені аспекти сучасного журналістикознавства представлені у численних працях таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Александров О. В., Владимиров В. М., Кондратенко Н. В., Кузнецова О. Д., Різун В., Сарміна Г., Слободянюк Р. Д., Сухомлин О. Ю., Шаповал Ю. Г., Ширченко Я. І., Alemany M. M., Andres B., Estes A., Habash R., Sempere-Ripoll F. та ін. Новий дослідницький вимір детермінований глибокими культурними змінами через становлення й впровадження різних цифрових освітніх технологій, інструментів, цифрових програм в частині реалізації освітнього процесу в цифровому форматі, що зумовлює уплотнення інноваційного способу мислення. Так, у Стенфордському університеті в 2018 році було проведено тестування, за результатами якого штучний інтелект уперше «обійшов людину на швидкості читання, а головне, на розумінні прочитаного, однак він дав зрозуміти студентам, що стрімко зростаючі можливості тільки збільшують потребу в людях, які можуть критично мислити (курсив наш — К.-Б. Т.), адже саме людина повинна оцінювати, наскільки оптимально та етично використовується технологія і як її відкалібрувати» [6, 24], щоб вона давала позитивно-якісний ефект.

Пам'ятаючи загальноприйнятту, підтриману свого часу О. О. Потебнею тезу про те, що мова є засобом та умовою формування думки і з огляду на інтенсивний розвиток в останні десятиліття таких аспектів філології, як мовленнєва діяльність і проблеми тексту, а також враховуючи справедливу думку М. А. Ігнатенка про те, що «у нас немає фундаментальних праць про історичні витоки сучасного українського художнього мислення» [2, 35], воліємо наголосити на існуванні відповідних своєму часові ступенів висвітленості культурою будь-якого життєвого явища у творах — наукових, художніх, публіцистичних. Таким життєвим явищем, яке турбує науковців-мислителів, журналістів-теоретиків і практиків, виявляється певне деструктивне захоплення інтернетом та відсутність курсів, скерованих на розширення кругозору майбутніх журналістів, на їхнє інтелектуально-творче зростання завдяки читанню книг і серйозному їх опрацюванню, тобто, відсутність широкої гуманітарної освіти, без чого не виробити власного творчого критичного підходу для написання гідного твору.

Мета дослідження.

У цьому зв'язку нам особисто найпривабливішим видається компаративний розгляд концептуальних основ текстотворення, інакше кажучи, «творчої лабораторії» з «народження» текстів, — публіцистичного і поетичного, медіальна функція яких — однакова: впливати на самоусвідомлення пересічної особи, на її виховання та освіту, зокрема, і природний вплив на суспільство в усіх його іпостасях в цілому.

Отже, у контексті проблематики сучасної журналістської освіти одним із головних програмних результатів навчання обраній справі має бути вміння критично-креативно мислити, тобто сформована креативно-аналітична компетенція. Реалізація такого дидактичного завдання, на наш погляд, і як це відбиває назва даної статті, має сприяти запропонований формат «діалогу настанов і позицій» для висвітлення змісту мовно-мовленнєвих освітніх компонентів, так би мовити, журналістська творчість у дзеркалі поетичної.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Попередньо уточнимо термінологію, аби уникнути смислових абераций (лат. *aberratio* — відхилення).

Кредо (лат. *credo* — «вірю») — символ віри, основи світогляду, переконань [8, 303] — термін, що використовується для опису *системи принципів або цінностей*, що є керівними для індивіда, організації чи спільноти, у широкому сенсі — визначення того, якими настановами, ідеологією та поглядами людини (творця) супроводжується її життєвий шлях і поведінка у соціумі. У професійних колах, приміром, у корпоративному середовищі, *кредо* — це декларація місії компанії, відображення її основних цілей та *етичних норм*. Слід підкреслити, з одного боку, загальність, а з іншого — багатогранність настанов, які людина обирає як фундамент свого життя чи діяльності незалежно від культурних кордонів, визначає *етичні орієнтири та стимули дій*. Вони є універсальним явищем, феноменом, що об'єднує людей різного віку та професій у спільних прагненнях до самовдосконалення і персонального внеску до розвитку соціокомунікаційного середовища.

Щодо *поетичної інтенції*. У сфері поетичної творчості, де панують асоціативно-метафоричні форми мислення, відбувається безперервний процес сприйняття естетичного об'єкта (що є ззовні) і творення такого, котрий існуватиме як вияв *духовної сутності* людини-митця — у її поетичних інтенціях. Уточнимо: інтенції/інтенсії (від *intensio* — внутрішня напруга, *intend* — мати намір, *tendere* — прагнути) розуміються як втілення вольового імпульсу митця, створення свідомістю предмета, прагнення в його сутність, вглиб. Треба ще врахувати такий нюанс: обидва варіанти (інтенції/інтенсія, інтенціональний/інтенсіональний) — правомірні, справа лише в авторських уподобаннях та у використанні першого чи другого у мовознавчому або літературознавчому аспектах філології (наприклад, «інтенціональна мова — інтенсіональний світ»).

Авторські інтенції здатні активно спрямовувати людську поведінку, у чому реалізується деміургічна функція неординарних постатей у царині Слова. Слово визначеного поета і Слово відомого публіциста, впливаючи на самоусвідомлення пересічної особи, здатне відкривати, за словами В. Симоненка, «мудрості людської глибини». Тому уважне прочитання кращих українських текстів, якими, беззастережно, є твори Ліни Костенко (лауреата Літературної премії імені Франческа Петрарки, що була вручена як «Спеціальна премія *світовій* поетесі»), і яку Дж. Луцький назвав «царицею поезії в Україні») і публікації Бориса Дерев'янка (свого часу найавторитетнішо-

го з журналістів Одеси, головного редактора найпопулярнішої регіональної газети «Вечерняя Одесса», майстра публіцистики, що віддав життя, у прямому значенні цього слова, журналістській справі), — відкріє *систему цінностей*, основні принципи роботи, які були й залишаються керівними для професіоналів. Проаналізуємо їх творчі кредо як Діалог настанов і позицій.

Загальновідомо, що ще з часів Античності цінили силу взаємодії мистецтва й науки: державні діячі прагнули не лише до політичного авторитету, а й дбали про своє культурне реноме, адже саме література й мистецтво, за гуманістичною ідеєю, — поза часом, дарують історичне безсмертя митцям.

Поет-філософ Л. Костенко, чия художня свідомість у нерозривній єдності з основами світобудови, закликає зіставити та замислитися:

Який був світ античний і готичний!

Це снилось людству чи таки було?

Світ робиться сухий і прагматичний.

Вже ледве б'є кастильське джерело... [3, 265].

«Кастильське джерело» (за грецькою міфологією, джерело на горі Парнас, присвячене Аполлону і музам) у переносному значенні — «натхнення», те, без чого годі й говорити про досконале відображення проблем світу реального «в цьому днів круговороті, де все минати поспіша», орієнтир для особистості художника-митця — і поета, і журналіста. Сугестивна функція поетового/ журналістського Слова — природний вплив «на моральне здоров'я суспільства» (Б.Ф. Дерев'янка).

У щоденникових записах Бориса Дерев'янка міркування щодо визначеної проблеми утворюють рубрику «Про журналістів і журналістську працю». Читаємо перші рядки із занотованого щодо етичних норм:

«У нашій справі погана людина, будь вона навіть семи п'ядей у лобі і володіє не золотим, а платиновим пером, хорошим професіоналом бути не може.

Найстрашніша людина в журналістиці — боягуз. Там, де боягузтво, там немає місця розуму, честі, гідності, шляхетності, співчуттю, справжній працовитості.

...Ми дуже любимо нагадувати іншим: "Слово теж зброя". Але хіба кожне слово? Добре пише той, хто добре думає. Треба навчитися говорити всю правду, оскільки напівправа, як відомо, найгірший спосіб брехні. А брехня деморалізує, призводить до тяжких моральних перекосів...» (переклад наш — К.-Б. Т.) [1, 227].

Наведені рядки виявляють притаманну авторові світоглядну глибину, мають широкий етичний зміст. З цим корелює пронизливо-зворушливе звернення Л. Костенко:

Я в людей попрошу тільки віри

в кожне слово, почуте від мене...

Поетеса буквально перегукується з твердженням журналіста:

Дай руку мені, Людино, це буде наш форум духа.

І я тобі, як на сповіді, скажу тільки чисту правду [3].

Вчитаемось у наступні рядки зі щоденника Б.Ф. Дерев'янка: «Усю правду мало хотіти говорити — Правду треба добувати, як здобувають золото, — а це, як відомо, праця величезна, наполеглива, яка потребує знань» [1, 227]. І поет духу Ліна Костенко стверджує, що лише за такої позиції — величезної, наполегливої праці, яка потребує знань, —

Душа прозріє всесвітом очей.

<...> З облич спадають маски

З усього світить суть усіх речей [3].

Виявляється глибинна спорідненість між філософсько-етичними настановами і художньо-поетичними, що надає додаткової методологічної значущості досліджуваній нами категорії «творче кредо».

Читаємо далі у Бориса Федоровича таке застереження: «Треба навчитися слухати інших. <...> щоб знати справжню оцінку своєї праці. <...>. Потрібно вчитися визнавати свої помилки. Абсолютно справедливу вимогу правдивої інформації, точності та виваженості оцінок ми зуміли трансформувати таким чином, що газета завжди має рацію, що вона, як дружина Цезаря, поза підозрами. Але так не буває, життя є життя. До того ж, газет так багато, що Цезарів не вистачить, щоб своїм авторитетом покривати гріхи всіх» [1, 228].

У панорамі поетичного дискурсу Ліни Костенко це представлено як зізнання в тому, що її поетове єство-душу пронизують «...якісь магічні пальці», що німіють «на якомусь «фа» у болісному прагненні подолати фальш:

...Так, як боїться і моя строфа.

Вони вертались, мучились, питали.

Вони відклали славу на колісь.

Вони ту фальш роздерли, розтоптали,

І аж збіліли, так вони сплелись [3].

Сказане прямо проектується на світоглядно-етичну проблему сприйняття художньо-поетичного / публіцистичного тексту, того, що йому властиво, що треба визначити, що аналіз текстів — це діяльність, пов'язана з розумінням його значення, того, що текст є породженням авторських інтенцій, почуттів і думок видатних Індивідуальностей, котрі в очах спільноти — речники свого часу, носії історичного досвіду та духовних прагнень свого народу.

І знову звертаємось до настанов Бориса Дерев'янка: «Мало бути переконаним, треба бути й переконливим.

На жаль, ми, журналісти, пропагуючи передове та його творців, не замислюємося над психологією сприйняття...

Але <...> якщо забути про мудре застереження (Томас Манн), що в устах дехого і правда буває брехнею, як із блага в деяких випадках народилося прокляття: один або декілька демагогів, вдягнувши тогу правдолюбців, починали <...> руйну-

вати природні й нормальні стосунки між людьми <...>. Ми не часто наважуємося дати бій таким — собі ж дорожче» [1, 229].

А у Ліни Костенко подібне міркування звучить як вирок, викривально:

Побудували суспільство, нівроку.

Молодь сахнулась від демагогії.

Чорні

ансамблі

важкого

року.

Паніка м'язів. Бунт біології... [3].

Ці два фрагменти зображення дійсності — публіцистом і поетом — відкривають, кожний зі свого боку, справжню семіотичну панораму, тому воліємо застосувати до них поняття «панорамного мислення», завдяки якому з'єднуються часточки «суцільної мозаїки», складники світу, в якому є і реальне, і мислиме, бажане й невідворотне, минуле й теперішнє — усе є недискретним цілим. І, як завжди, цей концепт укарбовується в Костенкової поезії у вишукану метафору: «...з минулої слави дивлюсь у прийдешні віки».

Важливо як ключове визначити таке розуміння Б. Ф. Дерев'янком майстерності, справжнього професіоналізму: «Слово — тїнь справи. Але тїнь можна зробити гігантською і можна звести її до точки — залежить від позиції суб'єкта освітлення. Ось чому редакційні колективи повинні боротися за те, щоб інформація, яка повідомляється читачам, <...>була повною й беззастережно правдивою, що дозволяє за фактами побачити явище, виключає суб'єктивізм та упередженість в оцінках» [1, 229].

А у Л. Костенко воно (розуміння майстерності) викладено у методологічно-програмних рядках, що ніби суворо-реалістично ставлять проблему, і в яких, до того ж, закодовано сутність художньої національної ідеї:

Вмирати вмієм, по степах гасати, але себе не вмієм

н а п и с а т и.

...не вмієм так сказати о собі, щоб світ

здрігнувся...

(розрядка наша — К.-Б. Т.)

Так поетична настанова-скарга Л. Костенко «себе не вмієм написати» наче конкретизує основне завдання здобувачам факультетів журналістики: виробити уважне ставлення до мовних одиниць, сформувати професійний підхід до слова-знака, бачити всі конотативні значення, які воно набуває у реченні, розуміти, як створюється якісний інформаційний продукт — текст. Створюється професіоналом, достатньо освіченим і підготовленим, щоб розуміти та інтерпретувати процеси, що відбуваються у світі та в нашому суспільстві. В цьому контексті вельми виразною є думка Ів. Фізера щодо звеличення ролі Слова, котре «не тільки виконує роль комунікативних за-

собів <...>, яке голосить те, чого ще не було, немає <...> — Слова незвичного, Слова загадкового, Слова, яке творить нову і нівелює стару, стереотипну дійсність» [10, 25].

Отже, підставою для кореляції авторських модальностей, журналістських і художньо-поетичних інтенцій, є їхня здатність репрезентувати світ як мислення про нього, про істинність.

Борис Дерев'янюк сформулював істинність як складник творчого кредо так: «Я вважаю, що справжній журналіст живе та працює за <...> принципом. Він думає не про себе. Він зайнятий не собою. Він разом зі своїми героями буде, він разом із ними воює, разом із ними отримує шишки. І при цьому він намагається бути трошки попереду. Це потрібно. Але це дуже важко. <...> По-перше, тому що випередити сьогоденного читача вкрай важко — адже герой сьогоденної шпальти (та її читач) виріс надзвичайно. По-друге, тут, як і в армії, іноді виходить, що тебе накривають вогнем свої...» [1, 230].

Нагадаємо принагідно, що кредо журналіста як система правил журналістської етики, було сформульовано Волтером Вільямсом (Walter Williams), відомим американським журналістом та засновником першої у світі школи журналістики в Міссурійському університеті в 1914 році, і містить вісім положень маніфестного характеру, серед яких: «Я вірю, що ясний стиль мислення, ясна мова, акуратність та чесність є фундаментом гарної журналістики. Я вірю, що журналістика <...> глибоко патріотична, і в той же час щиро сприяє міжнародній добрій волі та цементуючому світовому партнерству, вона є журналістикою гуманності сучасного світу і для сучасного світу» [12, 192].

Ми поділяємо цей традиційний погляд на принципи журналістської / мистецької діяльності, діяльності людини-професіонала, спрямованої на становлення позитивної смислової основи світу, на усвідомлення її індивідуумом. Можливість сучасної журналістики позитивно впливати на соціальні процеси залежатиме від того, хто поповнюватиме журналістський корпус. Спостерігаємо, як відбувається природна зміна журналістських поколінь. Постає питання: чи буде нове покоління спроможним активно сприяти позитивним тенденціям, становленню новітньої вітчизняної журналістики? Відповідь на це питання пов'язана з інтерпретацією професії як поліструктурної творчої діяльності у структурі журналістського соціального інституту. Моральний сенс останнього, як відомо, — забезпечення інтеграції та стабільності суспільства. Це і зумовлює чітку професійну позицію журналіста, яка відповідає його реальній ролі: «Будити мисль затуркану і кволу», — говорячи словами Ліни Костенко. У циклі «Коротко — як діагноз» афористичність її мислення виявляється у виразно лапідарних і непохитно суворих формулюваннях: «Новачі, традиції, коктейлі з ерудиції», «Метаморфози пози і позиції». А вишукана гра зі словом досягає у цьому циклі особливої майстерності.

Саме у зв'язку з поняттям журналістської майстерності пов'язана пекуча проблема якості журналістики, яку слушно наголошує Ганна Сарміна, зазначаючи, що

вона «постала наслідком глобальних процесів <...>, бо зрушення в медіагалузї, які сталися за дигіталізації, істотно змінили уявлення про журналістську діяльність, яка, відповідно, зазнала істотних змін. Криза позначилася, насамперед, на фаховій журналістиці, адже вона, з одного боку, намагається зберегти професійні й етичні засади своєї діяльності, а з іншого — відкриває нові можливості для участі користувача в продукуванні контенту або партиципації» [7, 39]. У перебігу дослідження авторка переконливо доводить, що «аналогової доби вся журналістика була якісною, бо створювалася винятково професіоналами» [там само]. Під впливом інтернету, що посилюється (можливості штучного інтелекту (AI), ChatGPT), інформаційні та інші мас-медіа все більше перетворюються на розважальні, спостерігається зменшення кількості друкованих ЗМІ, і як наслідок — спрощені вимоги, що висуваються до майбутніх журналістів та зниження інтелектуальних параметрів випускників факультетів журналістики.

Відповідну зазначеній ситуації сентенцію знаходимо у Ліни, і знаменно те, що вона створена ще до періоду активної цифровізації, як застереження-передбачення:

Ну, космос, ну, комп'ютер, нуклеїни.

А ті казки, те с л о в о, ті сади,

і так по крихті, крихті Україна –

іде <...>, Боже мій, куди?!

(розрядка наша — К.-Б. Т.)

Правда в тому, що «цінує розум вигуки прогресу», але ж за умови, що «душа скарби прадавні стереже». Світова поетеса Л. Костенко наголошує важливість етнокультурної самоідентифікації особистості як протидія дегуманістичним тенденціям у сучасній науці й освіті під впливом глобальних універсалістських доктрин.

Подібні ламентатії є і у Б. Дерев'янка, майстра журналістської справи:

«...Життя ускладнюється, рідко якій голові вдається розплутати весь вузол проблем. <...>Потрібна мужність <...>; потрібні знання, щоб розібратися у різноголосиці суджень; потрібна тверда позиція, щоб відстоювати не вибагливу, а суспільно значиму ідею» [1, 228].

Волиємо підкреслити: так прокладаються лексико-конотативні «стежки», створюючи відомий в літературознавстві феномен інтертексту. «У просторі інтертекстуальності» (за словами П.Х. Торопа) наявне «рухливе смислове ядро» [15,110], що дозволяє говорити про перебування Майстрів (кожний у своїй царині) у спільному річчї модальностей нашого часу. Судження авторів наукового, поетичного і журналістського текстів, що проаналізовані, дають підстави вважати таким «рухливим смисловим ядром» опір деструктивному впливові диджиталізації на словесну творчість, через яку коло інтересів здобувачів освіти звужується і спостерігається недостатня ерудованість молодих журналістів, «мізерність» думок.

Своєрідним дзеркалом творчої позиції вважаємо рядки Л. Костенко, проголошені на кшталт естетичного маніфесту:

*Не треба думати мізерно.
Безсмертя є ще де-не-де.
Хтось, перевіяний, як зерно,
У ґрунт поезії впаде [3].*

Настанови, які особистість обирає як фундамент власної життєдіяльності, етичні орієнтири та стимули дій, як правило, детерміновані ідейно-образними структурами — текстами унікальних майстрів — як об'єктами культури, що здатні породжувати смисли і той особливий вимір, який С.Б. Кримський назвав «метачасом культури».

Так, шлях до майстерності, алгоритм досконалості — у Костенковій поетичній інтенції:

*Простацтво — це іще не простота.
Шукання форми — це іще не поза.
Лиш фанатичний пошук дороста
до простоти митця і віртуоза. [3]*

І, як підсумок, ще наведемо вислів авторитетної Постаті, мислителя Ньютона: «Truth in Simplicity» («Істина у простоті»), який застосовний і для поетичної, і для журналістської творчості, оскільки відображає ідею, що справжнє розуміння та прозорість — не в складності, а в простоті та ясності.

Висновки й перспективи дослідження.

Отже, проектуючи поставлену на державному рівні проблему побудови такої системи освіти, що здатна підсилити потенціал людини, на професійну журналістську освіту, можемо стверджувати:

- 1) сьогодні з усього списку завдань, які необхідно вирішувати при викладанні та вихованні сучасного журналіста, виокремлюють необхідність стимулювати бажання здобувачів *професійно думати*, а це зумовлює вироблення власної позиції — *кредо* — на прикладі творчості найавторитетніших особистостей;
- 2) світоглядна позиція майбутніх журналістів має формуватися у руслі концепцій Суспільства 5.0 і Освіти 5.0, де диджитал-компетенції (вміння працювати з цифровим контентом, цифрова інформаційна грамотність і цифрова безпека) не повинні «затьмарити» літературний бік журналістської творчості, який багато в чому залежить від умінь користуватися «у просторі інтертекстуальності» алюзіями, крилатими фразами, розгорнутими метафорами, вдаватися до інших образотворчих засобів, що увиразнюватимуть і забезпечуватимуть мовну майстерність журналіста;
- 3) домінантою навчання має бути робота з вироблення власного ідіостилю, послуговуючись творами визнаних вітчизняних митців, журналістів, літературознавців, мовознавців, працями зарубіжних мислителів з питань філософії, етики, естетики. При цьому неабияке значення має витончене розуміння національної специфіки, а прикладом такого абсолютного в нашій культурі вважаються концептуально насичені тексти Ліни Костенко.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Життя і смерть Редактора : Книга пам'яті Бориса Дерев'янка. Одеса : Прескур'єр, 2015. 352 с.
2. Ігнатенко М. А. Генезис художнього мислення. Київ : Наукова думка, 1986. 286 с.
3. Костенко Л. В. Вибране. Київ : Дніпро, 1989. 550 с.
4. Костенко Л. Гуманітарна аура нації або Дефект головного дзеркала. *Наукові записки*. Том 17. Філологія. С. 3-10. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/43036277-9461-4d24-b6a3-db7feb0cea18/content> (дата звернення: 05.10.2024).
5. Лозко Г. С. Етнодержавознавство: Філософсько-теоретичний вимір. Тернопіль : Мандрівець, 2012. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Mandriv_2012_1_4.pdf (дата звернення: 05.10.2024).
6. Романишин Ю. Розвиток освіти в контексті Індустрії 5.0. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом*. Педагогічні науки. Випуск 3 (62), 2024. С. 24-28.
7. Сарміна Г. Проблема якісної журналістики періоду дигітальної ери масової комунікації. *Діалог : медіа студії*. №23. Одеса, 2017. С. 37–52.
8. Словник іншомовних слів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Укр. мовно-інформ. фонд НАН України. Київ : Наук. думка, 2000. XV, 662 с. URL: <http://irbis-pbv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019595> (дата звернення: 05.10.2024).
9. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року. С. 29. URL: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku> (дата звернення: 05.10.2024).
10. Фізер І. Між поезією та критикою. *Сучасність*. 1991. №6. С. 22-25.
11. Andres B., Sempere-Ripoll F., Esteso A., Alemany M. M. Mapping between Industry 5.0 and Education 5.0. *EDULEARN 22 Proceedings*, 2022. 1, 2921–2926. URL: <https://doi.org/10.21125/EDULEARN.2022.0739> (дата звернення: 05.10.2024).
12. Farrar R. T. A Creed for My Profession: Walter Williams, Journalist to the World. University of Missouri Press, 1998.
13. Habash R. Phenomenon-based Learning for Age 5.0 Mindsets: Industry, society, and Education. *IEEE Global Engineering Education Conference. EDUCON*, 2022. URL: <https://doi.org/10.1109/EDUCON52537.2022.9766521> (дата звернення: 05.10.2024).
14. Kolyada-Berezovska T., Zinchenko O. A concept model of national spirit through the lens of the ukrainian literary tradition. *Наук. вісн. Міжнарод. гуманіт. ун-ту*. Серія Філологія. 2017. №31. Т. 1. С. 174–178. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/10572> (дата звернення: 05.10.2024).

15. Sager S. Intertextualität und die Interaktivität von Hypertexten. *Textbeziehungen: Linguistische und literaturwissenschaftliche Beiträge zur Intertextualität*. Tübingen : Stauffenburg, 1997. P. 109–123.

UDC 378.070: 82.091=811.161.2

DOI: <https://doi.org/10.18524/2308-3255.2024.30.318424>

"ONLY FANATICAL PURSUIT ACHIEVES THE SIMPLICITY OF A CREATOR AND A VIRTUOSO": THE CREATIVE CREED OF A JOURNALIST THROUGH THE PRISM OF LINA KOSTENKO'S POETIC INTENTIONS

Tetiana Koliada-Berezovska,

PhD, Associate Professor,

Department of Journalism, Social Communications and IT-Law
State University of Intelligent Technologies and Telecommunications,

kobertanya@gmail.com

ORCID iD: 0000-0001-8470-7705

The article, in the context of the Strategic Plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine for the period until 2027, which prioritizes five areas of transformation centered on the individual, addresses the issue of self-determination for future journalists. It emphasizes the importance of journalism students understanding a system of principles and values as a foundation for their intellectual and creative realization. Broad humanitarian education and knowledge of the literary-artistic creativity of unique masters contribute to this process. The article aims to present the results of a comparative analysis of the creative creeds of the most authoritative figures of contemporary times and the conceptual foundations of their text creation — journalistic and poetic. These texts share a common media function: to influence human self-awareness, foster education and upbringing, and impact society. To achieve this, the format of a “dialogue of approaches and positions” is proposed, specifically highlighting the conceptual and ethical aspects of journalistic activity as reflected in poetic intentions. The focus is on Lina Kostenko’s poetic texts and Boris Derevyanko’s diary entries, which reveal the system of values and fundamental principles of their work, which are undoubtedly significant for modern journalism education. The article offers an original perspective on the key tasks that need to be addressed in the teaching and nurturing of modern journalists. These include fostering students’ desire to think professionally, leading to the development of their own stance and creed, inspired by

the works of authoritative masters. Additionally, it underscores the literary dimension of journalistic creativity “in the space of intertextuality,” which enhances journalists’ linguistic mastery.

Key words: creative credo, journalistic education, poetic discourse, critical-creative thinking.

REFERENCES:

1. Zhyttja i smertj Redaktora: Knygha pam’jati Borysa Derevyanka (2015) [Life and Death of the Editor: A Book of Memory of Boris Derevyanko]. 352 s. [in Ukrainian].
2. Ighnatenko, M. A. (1986) Ghenezys khudozhnjogho myslennja [The Genesis of Artistic Thinking]. 286 s. [in Ukrainian].
3. Kostenko, L. V. (1989) Vybrane[Featured]. 550 s. [In Ukrainian].
4. Kostenko, L. (1999) Ghumanitarna aura naciji abo defekt gholovnogho dzerkala [The Humanitarian Aura of a Nation or the Defect of the Main Mirror]. *Naukovi zapysky*. Vol. 17. Filologhija. pp. 3-10. URL: (accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].
5. Lozko, Gh. S. (2012) Etnoderzhavoznavstvo: Filosofs’ko-teoretychnyj vymir [Ethno-political studies: Philosophical and theoretical dimension]. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Mandriv_2012_1_4.pdf (accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].
6. Romanyshyn, Ju. (2024) Rozvytok osvity v konteksti Industriji 5.0 [Development of education in the context of Industry 5.0]. *Naukovi praci Mizhrehional’noji akademiji upravlinnja personalom*. Pedagoghichni nauky. Vol. 3(62). pp. 24–28 [in Ukrainian].
7. Sarmina, Gh. (2017) Problema jakisnoji zhurnalistyky periodu dyghital’noji ery masovoji komunikaciji [The problem of quality journalism in the digital era of mass communication]. *Dialogh* : mediastudiji. Issue 23. pp. 37-52 [in Ukrainian].
8. Slovnyk inshomovnykh sliv (2000) [Dictionary of foreign words] / Kyjiv. nac. un-t im. Tarasa Shevchenka, Ukr. movno-inform. fond NAN Ukrainy. XV, 662 s. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000019595> (accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].
9. Strategichnyj plan dijalnosti Ministerstva osvity i nauky Ukrainy do 2027 roku [Strategic plan of the Ministry of Education and Science of Ukraine until 2027]. pp. 29. URL: <https://mon.gov.ua/strategichniy-plan-diyalnosti-mon-do-2027-roku> (accessed: 05.10.2024) [in Ukrainian].
10. Fizer, I. (1991) Mizh poezijeju ta krytykoju [Between poetry and criticism]. *Suchasnistj*. Issue 6. pp. 22-25 [in Ukrainian].
11. Andres, B.; Sempere-Ripoll, F.; Esteso, A.; Alemany, M. M. (2022) Mapping between Industry 5.0 and Education 5.0. *EDULEARN 22 Proceedings*, 1, 2921–2926. URL: <https://doi.org/10.21125/EDULEARN.2022.0739> (accessed: 05.10.2024).

12. Farrar, R. T. (1998) *A Creed for My Profession: Walter Williams, Journalist to the World*. University of Missouri Press.
13. Habash, R. (2022) Phenomenon-based Learning for Age 5.0 Mindsets: Industry, society, and Education. IEEE Global Engineering Education Conference, EDUCON. URL: <https://doi.org/10.1109/EDUCON52537.2022.9766521> (accessed: 05.10.2024).
14. Kolyada-Berezovska, T.; Zinchenko, O. (2017) A concept model of national spirit through the lens of the ukrainian literary tradition. *Nauk. visn. Mizhnarod. ghumanit. un-tu*. Serija Filologhija. Issue 31. Vol. 1. pp. 174–178. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/10572> (accessed: 05.10.2024).
15. Sager, S. (1997) Intertextualität und die Interaktivität von Hypertexten. *Textbeziehungen: Linguistische und literaturwissenschaftliche Beiträge zur Intertextualität*. Tübingen: Stauffenburg. pp. 109–123.